

Юрчишин Василь Миколайович

док. юрид. наук, доцент,
завідувач кафедри кримінальної юстиції
Чернівецького юридичного інституту НУ «ОЮА»,
почесний працівник прокуратури України

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСЛІДНОСТІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Публікація присвячена дослідженню поняття «підслідність» на початковому етапі досудового розслідування. Надзвичайно важливим є питання про те, слідчий якого відомчого підрозділу зобов'язаний виїхати на місце скоєного правопорушення, виявити та зафіксувати обставини вчиненого правопорушення і зареєструвати його (правопорушення) в ЄРДР, виконати інші невідкладні слідчі дії на початковому етапі досудового розслідування та повідомити процесуального керівника (прокурора) про необхідність визначення підслідності іншому слідчому підрозділу, якщо кримінальне правопорушення не входить у категорію його підслідності.

Ключові слова: слідчий органу досудового розслідування, прокурор, процесуальні рішення, підслідність.

Публикация посвящена исследованию понятия «подследственность» на начальном этапе досудебного расследования. Чрезвычайно важным является вопрос о том, следователь которого ведомственного подразделения обязан выехать на место совершенного правонарушения, выявить и зафиксировать обстоятельства совершенного правонарушения и зарегистрировать правонарушения в ЕРДР, выполнить другие неотложные следственные действия на начальном этапе досудебного расследования и сообщить процессуальному руководителю (прокурору) о необходимости определить подследственность досудебного следованию.

Ключевые слова: следователь органа досудебного расследования, прокурор, процессуальные решения, подследственность.

The publication is devoted to the study of the concept of "conscience" at the initial stage of pre-trial investigation. It is extremely important that the investigator of a departmental unit is obliged to go to the place of the offense, to identify and record the circumstances of the offense and register it (offense) in the YRDR, to perform other urgent investigative actions, as well as to carry out other procedural steps at the initial stage pre-trial investigation and inform the procedural chief (prosecutor) of the necessity of determining the suit to another investigative unit if the criminal offense does not fall into its category accountability.

Key words: investigating body of pre-trial investigation, prosecutor, procedural decisions, investigation.

Постановка проблеми. Інститут підслідності кримінальних проваджень є одним із фундаментальних у кримінальному процесі. Вітчизняний законодавець закріпив основні правила підслідності кримінальних проваджень у ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України). Водночас результати проведеного аналізу цих та інших законодавчих положень, що визначають підслідність і повноваження відповідних суб'єктів органів досудового розслідування та прокуратури, а також матеріалів кримінальних проваджень свідчать про те, що положення чинного, кримінального процесуального законодавства України є недосконалими. Це призводить до появи низки проблемних питань у практичній діяльності відповідних суб'єктів органів досудового розслідування та прокуратури, наявність яких негативно позначається на ефективності застосування правил підслідності кримінальних проваджень, своєчасності та оперативності здійснення досудового розслідування, отриманні та використанні доказів у кримінальному процесі, які б відповідали правилам допустимості, й у цілому негативно по-

значається на ефективності виконання завдань кримінального провадження.

Науково-теоретичним підґрунтям статті стали результати вивчення висновків і позицій щодо визначення поняття «підслідність» та його розуміння, які наведено й обґрунтовано в працях вітчизняних і зарубіжних учених у галузі кримінального процесу та інших юридичних наук, а саме: Ю.П. Аленіна, Ю.М. Грошевого, В.Г. Гончаренка, І.М. Дерев'янка, А.Я. Дубинського, В.С. Зеленецького, А.В. Ішенка, О.В. Капліної, Н.С. Карпова, О.П. Кучинської, Л.М. Лобойка, Є.Д. Лук'янчикова, О.Р. Михайленка, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, В.О. Попелюшка, Д.Б. Сергєєвої, С.М. Смокова, С.М. Стахівського, М.С. Строговича, О.Ю. Татарова, В.М. Тертишника, Л.Д. Удалової, М.І. Хавронюка, С.С. Чернявського, В.П. Шибіка, О.Г. Шило, М.Є. Шумила, О.Г. Яновської та інших.

Метою даної статті є дослідження поняття визначеності підслідності на початковому етапі досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Підслідність – сукупність встановлених кримінальним процесуальним законом ознак кримінального провадження, відповідно до яких воно належить до віддання певного органу досудового розслідування [1, с. 276].

Статтями 216 та 218 КПК України передбачені такі види підслідності: предметна (родова), персональна, предметно-персональна, за зв'язком проваджень, альтернативна, територіальна, імперативна, виключна [2, с. 147-154].

Положення ст. 214 КПК України зобов'язують слідчого, прокурора внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) відомості про кримінальне правопорушення протягом 24 годин з моменту отримання заяви чи повідомлення про злочин або після його самостійного виявлення та розпочати розслідування. Відповідно до ст. 218 КПК України якщо слідчому із заяви, повідомлення або інших джерел стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його

компетенції, він проводить розслідування доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність.

Зазначені вище правові норми спричиняють труднощі у правозастосовній діяльності під час визначення предметної підслідності. Зокрема, виникає питання яким чином повинні діяти слідчі органів досудового розслідування чи інші службові особи відповідних органів, уповноважені на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, якщо особа подала заяву про вчинення злочину одночасно до кількох підрозділів таких органів або до кількох органів досудового розслідування (чи навіть і всіх, що на практиці нерідко має місце). Адже навіть у момент прийняття такої заяви очевидно, що кримінальне провадження невідслідне органу, який отримав відповідну заяву. У зв'язку з цим у чинному КПК України, на наш погляд, доцільно передбачити обов'язок слідчого за погодженням з прокурором направляти кримінальне провадження тому органу досудового розслідування, якому воно підслідне, за винятком випадків, коли є нагальна потреба проводити невідкладні слідчі (розшукові) дії.

На практиці, не завжди на початку досудового розслідування можна чітко встановити правильну підслідність.

По-перше, існують випадки, коли встановити місце вчинення кримінального правопорушення одразу неможливо. Крім того, далеко не завжди самі заявники розуміють, в який саме орган досудового розслідування треба подавати заяву про вчинення кримінального правопорушення. В той же час пересічні громадяни і не повинні знати правил визначення підслідності. Саме тому законодавець зобов'язує всіх уповноважених осіб приймати заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення, навіть, якщо особа звернулася не до того органу.

По-друге, обставини, які впливають на зміну підслідності, можуть бути виявлені вже в ході розслідування кримінального правопорушення. Відповідно, такі зміни також тягнуть за собою передачу кримінального провадження від одного органу до іншого. Саме тому, поряд із аналізом правил

визначення підслідності під час досудового розслідування, окрему увагу слід приділити передачі кримінальних проваджень.

На відомчому рівні, крім законодавчих актів, підслідність між підрозділами регулюється відомчими нормативно-правовими актами.

Зокрема, відповідно до Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, затвердженої наказом МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» від 06.11.2015 р. №1372 [3], уповноважений працівник чергової частини органів поліції отримавши заяву (повідомлення) про вчинене правопорушення та іншу подію відразу реєструє її (його) в журналі ЄО (єдиний облік) та направляє на місце події слідчо-оперативну групу чи групу реагування. Як правило, всі повідомлення про скоєні правопорушення у відповідності до зазначеної Інструкції (п.п. 6 п. 1) приймає оператор телефонної лінії «102», вносить до робочого зошита і передає уповноваженому працівнику чергової частини органу поліції.

31 травня 2019 року оператор телефонної лінії «102» Переяслав-Хмельницького відділення Нацполіції отримав повідомлення про поранення 5-річної дитини і передав інформацію уповноваженому працівнику чергової частини органу поліції, який направив на місце події слідчо-оперативну групу. Працівники якої виконали невідкладні слідчі дії, з'ясували всі обставини трагедії і по «гарячих слідах» затримали співробітників поліції, які у стані оп'яніння (стріляли по мішенях), однак поцілили у голову дитини. Після з'ясування всіх обставин кримінального правопорушення, матеріали кримінального провадження через процесуального керівника (прокурора) було передано слідчому Державного бюро розслідувань. Зазначений факт свідчить про те, що слідчо-оперативно група Національної поліції виконала свої обов'язки по фіксації кримінального правопорушення, з'ясувала, хто

вчинив відповідний злочин і матеріали провадження були передані за підслідністю за постановою керівника місцевої прокуратури.

Одразу відмітимо, що у порівнянні із правилами визначення підслідності, законодавець не встановив чіткої процедури передачі кримінальних проваджень від одного слідчого до іншого. Така правова прогалина є суттєвим недоліком чинного кримінального процесуального законодавства та потребує відповідних нормативних коректив.

Зокрема, у ч. 9 ст. 216 КПК вказано, що якщо під час досудового розслідування буде встановлено інші злочини, вчинені особою, щодо якої ведеться досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої ведеться досудове розслідування, і які не підслідні тому органу, який здійснює у кримінальному провадженні досудове розслідування, прокурор, який здійснює нагляд за досудовим розслідуванням, у разі неможливості виділення цих матеріалів в окреме провадження своєю постановою визначає підслідність цих злочинів. У ч. 3 ст. 218 КПК законодавець вказує, що у тому випадку, коли місце вчинення кримінального правопорушення встановити неможливо або якщо правопорушення було вчинене за межами України, підслідність встановлює прокурор. Згідно з ч. 5 ст. 218 КПК всі спори про підслідність вирішує керівник органу прокуратури вищого рівня, а спір про підслідність у кримінальному провадженні, яке може належати до підслідності НАБУ, вирішує Генеральний прокурор, або його заступник.

Спираючись на вказані нормативні приписи, можна дійти висновку, що законодавець відводить ключову роль саме прокурору при вирішенні питань про підслідність. Однак наведені положення КПК не вказують, що прокурор є єдиним суб'єктом кримінального провадження, який встановлює підслідність. Прокурор, по суті, залучається для вирішення зазначених питань лише в тому випадку, якщо неможливо встановити територіальну підслідність або якщо існують спори про підслідність. У КПК немає жодної вказівки на порядок дій в тому випадку, якщо сам слідчий виявить, що певне кримінальне

провадження не відноситься до його компетенції. Очевидно, що в такому випадку не йдеться про спір або про невизначеність підслідності: слідчий чітко розуміє якому саме органу досудового розслідування треба передати провадження, але чіткої відповіді на питання про те, чи може слідчий самостійно виконати цю процедуру у КПК не міститься.

Враховуючи вищевикладене, методом виключення доходимо висновку, що рішення про будь-яку зміну підслідності (незалежно від підстав такої зміни) належить до компетенції прокурора як суб'єкта, що здійснює нагляд за законністю діяльності органів досудового розслідування.

Продовження розгляду питання процедури передачі кримінальних проваджень за підслідністю зобов'язує також згадати, на перший погляд, очевидне питання щодо документального оформлення відповідного рішення. Річ у тім, що, як проведені нами узагальнення практики та соціологічне дослідження у формі анкетування практичних працівників [4], так і власний досвід автора (працівника прокуратури Чернівецької області із стажем роботи понад 20 років) зобов'язують вказати на випадки передачі кримінальних проваджень за підслідністю за єдиним документом - супровідним листом. Думається, що першопричиною такої ситуації є відсутність прямої вказівки в КПК на форму документального закріплення рішення про зміну підслідності. Окрім того, до помилкового, на наше переконання, умовиводу про достатність у даному випадку супровідного листа може призвести застосування свого роду аналогії. Відповідно до Положення про ЄРДР відомості про зміну підслідності повинні вноситися до вказаного реєстру [5]. В свою чергу, дане правило інколи підштовхує правозастосовників до помилкового висновку, відповідно до якого саме по собі таке внесення відомостей до ЄРДР вже є достатнім юридичним фактом, а отже не потребує ніякого іншого процесуального закріплення (на зразок рішення про початок досудового розслідування, яке розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР і винесення будь-яких інших процесуальних рішень (на кшталт постанови про порушення кримінальної справи) не потребує).

Разом із тим, детальний аналіз Положення про ЄРДР дає право вказати на хибність вищенаведених міркувань. Так, п. 3.3 вказаного Положення встановлює, що при прийнятті рішення про передачу кримінального провадження за підслідністю відомості до Реєстру вносяться одночасно з направленням до органу досудового розслідування матеріалів кримінального провадження». Отже, зміна підслідності встановлюється на підставі винесення певного процесуального рішення, внесення відомостей до ЄРДР в даному випадку буде лише формою фіксування такого роду рішення. Згідно з ч. 3 ст. 110 КПК, процесуальні рішення слідчого та прокурора повинні прийматися у формі постанов. Таким чином, рішення про зміну підслідності виносяться у формі постанови прокурора, яка повинна відповідати загальним вимогам ч. 5 ст. 110 КПК. Альтернатив даному процесуальному рішення (зокрема, у формі супровідного листа) існувати не повинно. Супровідний лист не містить тих складових частин, які повинна мати будь-яка постанова і, відповідно, не надає можливості встановити підстави для передачі кримінального провадження від одного органу досудового розслідування до іншого.

Тож, у будь-якому випадку ключовим документом, на основі якого кримінальні провадження передаються від одного органу досудового розслідування до іншого є постанова прокурора.

Література:

1. Кримінальний процес: підручник / [О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М.Трофименко та ін.]; за заг. ред. О.В. Капліна, О.Г. Шило. – Харків: Право. 2018. – 584 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 груд. 2018 р. : (ОФЦ. ТЕКСТ). – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2018. – 408 с. – (Кодекси України)
3. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>
4. Юрчишин В.М. Функції прокурора у досудовому розслідуванні: теорія і практика : дис. ... докт. юрид. наук : спец.

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Юрчишин В.М. – Запоріжжя, 2017. – 442 с.

5. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань. - Наказ Генеральної прокуратури України від 06.04.2016 №139 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16>

УДК 343(477)

Юрчишин Юрій Васильович

прокурор відділу процесуального керівництва слідчих
регіональної прокуратури Чернівецької області,
молодший радник юстиції

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Публікація присвячена дослідженню повноважень прокурора спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі - САП) в протидії корупції в Україні. Розкрито особливості реалізації кримінально-правових і процесуальних повноважень прокурора у сфері антикорупційної діяльності, які переважно проявляються у процесуальному керівництві досудовим розслідуванням корупційних правопорушень. З'ясовано, що нині прокурорський нагляд за додержанням законів здійснюється не у всіх сферах протидії корупції, а лише при проведенні оперативно-розшукової діяльності та досудового слідства.

Ключові слова: спеціалізована антикорупційна прокуратура, процесуальний керівник, слідчий, досудове слідство.

Публикация посвящена исследованию полномочий прокурора специализированной антикоррупционной прокуратуры (далее - САП) в противодействии коррупции в Украине. Раскрыты особенности реализации уголовно-правовых и процессуальных полномочий прокурора в сфере